

Ortaçağda İslam Felsefesi (Islamische Philosophie im Mittelalter)
(Neşr: Heidrun Eichner-Matthias Perkams-Christian Schäfer, WBG Yay., 2013)

Özcan Taşcı*

Çeşitli makalelerden oluşan 400 sayfalık eserde önsöz/ön uyarı (Vorbemerkung) bölümüne okuyucunun dikkatini çekmek amacıyla şu sözlerle başlanılmaktadır: Herkesçe bilindiği üzere geçmişte olduğu gibi günümüzde de İslam ülkelerinde özgün ve önemli felsefi düşünürler var olagelmıştır. İbn Sina, İbn Rüşd ve Gazali, ortaçağda Hıristiyan yazarlar için örnek teşkil etmelerinin yanısıra günümüzde de Batı üniversitelerinde yoğun bir şekilde tercüme ve araştırmalara konu olmaktadır (s. 13).

Yazara göre günümüzde bu tür tercüme ve araştırma faaliyetleri oldukça önemlidir. Zira bu sayede Avrupa ile Arap-İslam kültürü arasındaki derin uçurumun sorgulanması yolu açılmış olmaktadır. Yazar bu noktada başka bir dikkat çekici bir cümle ile sözlerini devam ettirmektedir. Bu da Avrupada İslam üzerine yapılan çalışmaların niteliği/adlandırılması hakkındadır: Avrupa açısından Arap-İslam felsefesi ile uğraşmak bir Çin ya da Afrika gibi “tamamen yabancı bir düşünce dünyası“ ile karşılaştırıldığında yabancı “kültürlerarası bir felsefe“ (Interkulturelle Philosophie) değildir. O, daha ziyade “yarı kültürlerarası girişim“ (semi-interkulturelles Unterfangen) olarak isimlendirilmelidir (s. 13). Bu ifadeler esasen oldukça büyük öneme haizdir. Zira daha 50 sene öncesine kadar Müslüman Dünyayı tam anlamıyla yabancı bir kültür olarak gören Batıda bu tür bir bakış tarzı ve anlayışın gelişmesi kanaatimizce büyük bir başarı olarak kabul edilmelidir. Yazar bu bölümde daha sonra Arap-İslam felsefesinin ortaçağda Avrupa'nın fikri hayatında önemli izler bıraktığının altını çizmektedir.

Şimdi eserin içindekiler kısmı hakkında bilgiler sunmak istiyoruz:

“Genel kısım“ başlıklı birinci bölümde, Arap-İslam düşüncesinin felsefe tarihindeki yeri (ss. 13-31); İbn Rüşd'e kadar İslam felsefesine tarihsel açıdan genel bir bakış (ss. 32-49); İbn Sina'nın benimsenmesi-Ansiklopedik anlatımların fenomeni (ss. 50-66); İslam ve felsefenin karşılıklı ilişkisi (ss. 67-95); İbn Sina'nın mirası. İslam felsefesinin altın çağı (1000-takriben 1350) (ss. 96-112) konuları ele alınmaktadır.

“Münferit düşünürler ve eserleri“ başlığını taşıyan ikinci bölümde, felsefe eserlerinin Yunancadan Arapçaya tercümesi ve onların tarihsel ruhunun arka planı (ss. 115-142); Kindi ve ilk dönemde Yunan felsefesinin benimsenmesi (ss. 143-161); Aristo'nun teolojisi (ss. 162-185); Arap liber de causis ve onun Latin Batıdaki tarihsel başarısı (ss. 186-198); Ebu Bekr er-Razi (ss. 199-217); Farabi ve Arap Aristoculuğu (ss. 218-232); Kindi geleneğine bağlı filozoflar. el-Amiri, el-İsfizari, Miskeveyh, es-Sicistani ve et-Tevhidi (ss. 233-252); İbn Sina metafiziği (ss. 253-274); İbn Sina'da psikoloji ve noetik. Bazı tarihsel gelişim yönleri (ss. 275-288); Eleştirmen olarak Gazali (ss. 289-313); İbn Rüşd'ün felsefe anlayışı ve bu anlayışın bağlamları (ss. 314-339);

* Prof. Dr., Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Kelam Anabilim Dalı, ozzcan12@hotmail.com

Metafizik ve zihin öğretileri. İbn Rüşd'ün temel felsefe konuları (ss. 340-364); İbn Haldun /ss. 365-374) incelenmektedir.

“Arap felsefesinin Batıda benimsenmesi“ başlığını taşıyan üçüncü bölümde ise Latin Batıda Arap felsefesinin Aktarılması (ss. 377-) konuları işlenmektedir.